

***ВІСНИК СТУДЕНТСЬКОГО
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
«ВАПРА»***

**ВІННИЦЬКОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ІНСТИТУТУ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Випуск 187

Вінниця 2024

**ВІСНИК СТУДЕНТСЬКОГО
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
«ВАПРА»**

**ВІННИЦЬКОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ІНСТИТУТУ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Випуск 187

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
XIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

*«Актуальні проблеми ефективного соціально-
економічного розвитку України»*

18 квітня 2024 року

Вінниця 2024

УДК 338.1

Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2024. Вип. 187. 415 с.

У Віснику розглядаються глобальні імперативи підприємницького потенціалу компаній на внутрішньому та зовнішньому ринках; проблеми та перспективи соціального забезпечення громадян; сучасні моделі, стратегії, технології менеджменту; стан, виклики та перспективи розвитку публічного управління в Україні; проблематика моделювання та проектування процесів управління в соціально-економічних системах. Значна увага приділяється стратегічним напрямкам розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в контексті динамічних євроінтеграційних процесів; фінансовому механізму забезпечення соціально-економічного розвитку країни; проблемам та перспективам торгівлі в реаліях сьогодення; маркетинговим технологіям в умовах інноваційного розвитку бізнесу. Висвітлюються регіональний та національний виміри тенденцій розвитку індустрії гостинності та харчової промисловості; політико-правові, історичні та соціально-психологічні тенденції державотворення в Україні. Досліджуються передумови професійної самореалізації молоді в умовах ринкової економіки: мовний, соціальний та міжкультурний аспекти.

Розраховано на аспірантів, молодих вчених, здобувачів вищої освіти, які цікавляться проблемами соціально-економічного розвитку суспільства.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н. Л.**, д-р філос. наук, професор
Відповідальний секретар – **Мартінова Л. Б.**, д-р екон. наук, професор

Члени редакційної колегії:

Бабчинська О. І., д-р екон. наук, доцент, **Власенко І. Г.**, д-р мед. наук, професор, **Громова О. Є.**, д-р екон. наук, доцент, **Іваницька Н. Б.**, д-р філол. наук, професор, **Корж Н. В.**, д-р екон. наук, професор, **Романовська Ю. А.**, д-р екон. наук, доцент, **Хачатрян В. В.**, д-р екон. наук, професор, **Антонюк К. Г.**, доктор філософії зі спеціальності «Економіка», **Вівсюк І. О.**, доктор філософії зі спеціальності «Економіка», **Добровольська Н. В.**, канд. пед. наук, доцент, **Довгань Ю. В.**, канд. екон. наук, доцент, **Китайчук Т. Г.**, канд. екон. наук, доцент, **Мазуркевич І. О.**, канд. екон. наук, **Майстер Л. А.**, канд. екон. наук, доцент, **Осіпова Л. В.**, канд. екон. наук, доцент, **Павлюк Т. І.**, канд. екон. наук, доцент, **Стратійчук В. М.**, доктор філософії зі спеціальності «Економіка», **Тернова А. С.**, канд. техн. наук, доцент.

Свідоцтво Вінницького обласного управління юстиції про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації № 662-20-р серія ВЦ від 14 грудня 2006 року.

ЗМІСТ

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: СТАН, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Бєлко Ю. М.

Здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ HR-СТРАТЕГІЇ ОРГАНУ

ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ..... 11

Боднюк І. Л.

Здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗБУДОВИ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА

ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ..... 17

Бондар Ю. Є.

Здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ДЕРЖАВНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ

УКРАЇНИ..... 25

Важинський А. О.

Здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЦИФРОВОЇ ПАРТИСИПАЦІЇ ГРОМАДСЬКОСТІ

У ВИРОБЛЕННІ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ..... 31

Винник А. О.

Здобувач освітнього ступеня «магістр»

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ ЯК ОСНОВИ

МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ..... 39

Владімірова Т. О.

Здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО

БРЕНДУ УКРАЇНИ..... 47

Восводко Д. Р.

Здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЦИФРОВИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ В

ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ..... 52

Малай А. О. Здобувач освітнього ступеня «магістр» Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ В ДЕРЖАВІ.....	186
Мельник В. О. Здобувач освітнього ступеня «магістр» Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ МЕХАНІЗМ РОЗБУДОВИ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ.....	192
Мельник С. Д. Здобувач освітнього ступеня «бакалавр» Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У ВИРШЕННІ МІСЦЕВИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ.....	200
Моргунова А. А. Здобувач освітнього ступеня «бакалавр» Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ВПЛИВ ДЕРЖАВНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ НА ДУХОВНУ КОНСОЛІДАЦІЮ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	207
Нагайський Б. С. Здобувач освітнього ступеня «магістр» Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ СУЧАСНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....	213
Найчук П. В. Здобувач освітнього ступеня «магістр» Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ.....	220
Науменко В. Д. Здобувач освітнього ступеня «бакалавр» Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ СУЧАСНА РЕФОРМА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА КОНЦЕПЦІЇ.....	227
Незгода Н. П. Здобувач освітнього ступеня «магістр» Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ПРИНЦИПИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПРОЄКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ПРОГРАМАХ МЕДИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	236
Нікіторович Ю. В. Здобувач освітнього ступеня «магістр» Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ.....	242

**ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У
ВИРІШЕННІ МІСЦЕВИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ**

Досліджено теоретико-правові основи участі громадськості у вирішенні місцевих соціально-економічних проблем. Розглянуто ступені залучення громадської участі. Узагальнено інструменти громадської участі щодо вирішення місцевих соціально-економічних проблем.

Ключові слова: *громадська участь, залучення громади, партисипація, учасницьке прийняття рішень, соціально-економічний розвиток*

Актуальність теми залучення громадськості до управління соціально-економічним розвитком територіальних громад становить ключовий елемент демократичного процесу. Включення громадян до формування порядку денного публічних управлінців та безпосередньо розробку рішень щодо вирішення місцевих соціально-економічних проблем, забезпечує ефективність та легітимність влади перед населенням і сприяє розвитку партнерства між владою та громадськістю.

В практичній площині даної взаємодії існують проблеми, що перешкоджають ефективній участі громадськості у врядуванні соціально-економічним розвитком територіальних громад. Наприклад, відсутність чи недосконалість належного нормативно-правового механізму, інституційна недорозвинутість громадянського суспільства, недостатня комунікаційна та роз'яснювальна робота з громадою, низький рівень партисипації населення територіальних громад до процесу планування та прийняття рішень в сфері соціально-економічного розвитку.

Над проблематикою удосконалення механізму громадської участі в розвитку територіальних громад, розбудові публічного управління на засадах соціально-політичної інклюзії жителів територій працювали такі науковці:

Буковський Р. [5], Гончарук Н. та Пирогова Ю. [6], Гринь Д. [7], Ігнатенко О. [8], Нижник О. і Гончар Ю. та Дрожжин Д. [3], Кривокульська Н. та Богач Ю. [9], Ніколіна І. [10].

Мета статті полягає у дослідженні теоретико-правових основ участі громадськості у вирішенні місцевих соціально-економічних проблем.

Громадська чи громадянська участь, залучення громади, партисипація, учасницьке прийняття рішень, учасницьке управління – це всі синоніми одного поняття, яке є необхідним для розвитку демократичного суспільства в сучасному світі.

Термін «партисипація» походить від англійського «participate», що означає «брати участь». Концепція партисипаторної або учасницької демократії набула популярності у 60-70-х роках минулого століття як відповідь на існуючу парадигму представницької демократії.

Представницька демократія – це форма демократії, де громада реалізує своє право на управління через обраних представників (наприклад, президента, депутатів, голів місцевих рад). Громадяни не беруть безпосередньої участі, а делегують право ухвалення важливих управлінських рішень конкретним особам, які не завжди враховують загальні інтереси суспільства.

Альтернативою представницькій демократії є партисипаторна демократія, яку також називають учасницькою або демократією участі. Ця модель передбачає активну участь громадян у прийнятті та виконанні рішень – політичних, соціальних, економічних тощо. Партисипація дозволяє суспільству більш свідомо діяти не лише через вибори, а й безпосередньо впливати на процеси прийняття рішень.

Щоб забезпечити системність та зрозумілість процесу участі громади, його повинні однаково сприймати мешканці та органи місцевого самоврядування, необхідно встановити чіткі норми та процедури, які регулюють цей механізм.

Участь громадськості у керівництві розвитком територіальних громад регулюється широким спектром нормативно-правових актів: від законодавчих актів до підзаконних постанов та наказів, а також місцевих статутів громад і положень щодо громадської участі.

Конституції України (статтею 143) декларує, що територіальні громади сіл, селищ і міст, безпосередньо або через створені ними органи місцевого самоврядування, затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і відповідають за їх виконання [1].

Отож, Основний закон країни установлює право територіальних громад на самоврядування та управління своїм соціально-економічним розвитком, що є засадничим принципом демократії в Україні. Це обумовлює необхідність створення механізмів соціально-політичної інклюзії органами влади для залучення громадськості до проектування та контролювання виконання планів, сприяючи ефективному використанню бюджетних коштів і адекватності розробленої політики.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [2] передбачає різні форми прямої демократії, а саме місцеві референдуми, загальні збори громадян, місцеві ініціативи та органи самоорганізації населення.

На нашу думку, Статут територіальної громади, що є «малою Конституцією», може відігравати значну роль у забезпеченні участі громадян та самої громади в місцевому самоврядуванні. Оскільки законодавство не визначає вичерпний перелік форм участі громадян та громад у місцевому самоврядуванні, тому саме через статут територіальної громади створена можливість виявляти творчість у створенні інших способів залучення громадськості до місцевого управління в контексті технологічного поступу суспільства.

Основними принципами організації органами державної влади та органами самоврядування громадської участі, які узагальнені в посібнику «Партисипація у стратегуванні розвитку громади» є:

- наявність конкретної мети;
- створення умов для зворотного зв'язку;
- альтернативність;
- створення умов для активної участі громадськості на стадії підготовки управлінського рішення;
- залучення максимальної кількості учасників до обговорення та контролювати державно-управлінські рішення, а не лише декларувати символічну участь громадян у державному управлінні [3, с. 34].

О. Нижник з колективом авторів, зауважують, що громадська участь є одним із принципів функціонування громадянського суспільства, побудованого на засадах конституційної демократії. Перш за все, це означає реальну можливість громадян, незалежно від статі, віку, соціального стану, релігії, інвалідності, публічно висловлювати свою позицію, а подекуди навіть відстоювати її, консолідуючись з однодумцями з метою обміну думками, просування своїх поглядів та ефективного здійснення організаційного впливу на органи влади [3, с. 6].

У «Кодексу рекомендованих норм участі громадськості в процесі прийняття рішень», ухваленому Конференцією міжнародних неурядових організацій Ради Європи на засіданні 1 жовтня 2009 року [4], виокремлено чотири рівні участі – від найнижчого до найвищого ступеня залучення. До них належать: інформація, консультація, діалог та партнерство (рис. 1).

Основними функціями суб'єктів громадської участі в громаді є:

- вплив на суб'єктів прийняття управлінських рішень, тобто на представників місцевої влади;
- ефективне розв'язання актуальних для суспільства питань;
- об'єднання громадськості та її активізація в контексті розв'язання проблем розвитку громади [3, с. 33].

Рисунок 1 – Ступені залучення громадської участі

Функції громадської участі включають легітимацію владних органів та відповідних проєктів, що надходять на їхнє розгляд, а також створення довірливого відношення між громадськістю та владними структурами. Громадська участь, яка є формою локалізації громадських конфліктів, спрямована на досягнення громадського згоди в суспільстві та зменшення політичної поляризації.

Для забезпечення системності та зрозумілості процесу участі громади, який однаково сприймають мешканці та органи місцевого самоврядування, потрібно встановити чіткі правила та процедури, що регулюють цей механізм.

Вже сьогодні використовують різноманітні інструменти громадської участі щодо вирішення місцевих соціально-економічних проблем (рис. 2). На нашу думку, одним з найбільш важливих важелів, який має істотний вплив на ефективність діяльності органів самоврядування на місцевому рівні належить громадськості. Прослідкуємо розкриття змісту поняття «громадський контроль» в теоретичному дискурсі.

Складовою компонентою публічного управління є громадський контроль. Однак, даний інститут знаходиться лише на стадії формування. Це пояснюється достатньо низьким рівнем усвідомлення кожної людини свого значення у суспільстві, а також прояву посттоталітарного та пострадянського синдромів у створенні громадянського суспільства.

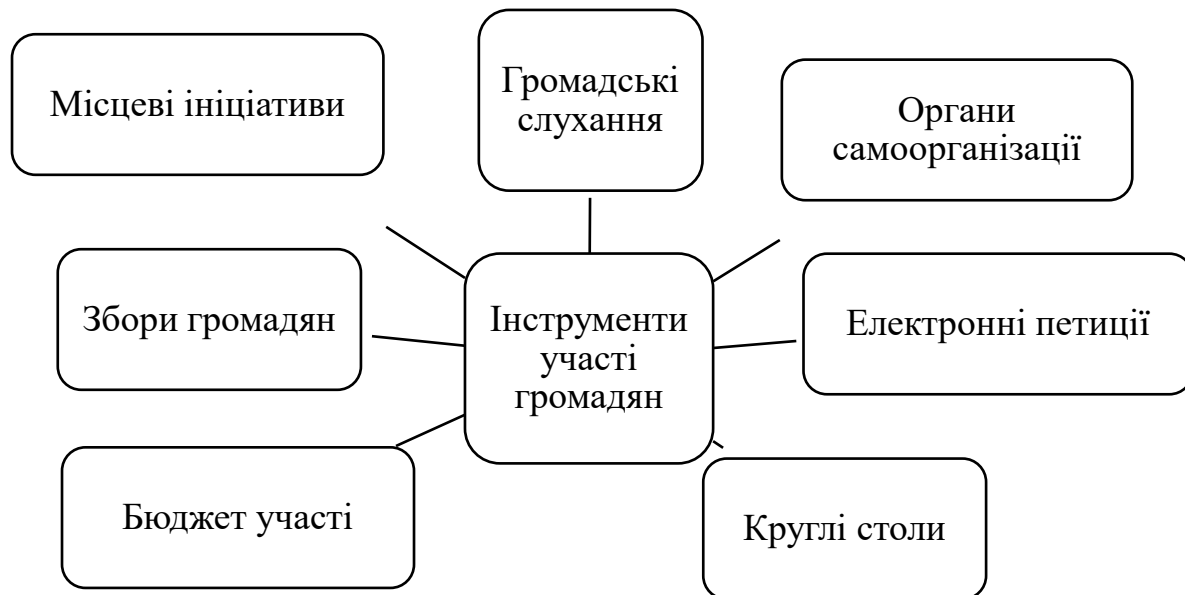

Рисунок 2 – Інструменти громадської участі щодо вирішення місцевих соціально-економічних проблем

Гаєва Н. зазначає, що громадський контроль може бути не лише правом, а й

обов'язком для його суб'єктів [11, с. 83]. Для певних сфер діяльності органів державної влади і громадських організацій, уповноваженість на обов'язковий контроль надано за допомогою нормативно-правових актів. Це повноваження зазвичай передається громадським організаціям через їхню особливу роль у захисті інтересів громадян у громадському суспільстві, або коли контроль здійснюється громадськими організаціями більш ефективно, ніж контроль державних органів. Це особливо стосується професійних спілок.

Отже, участь громадськості в управлінні соціально-економічним розвитком територіальних громад базується на принципі субсидіарності та включає кілька ключових аспектів, таких як встановлення діалогу, стимулювання ініціатив та самоорганізації мешканців територіальної громади, а також існування механізмів громадської участі. Проте розвиток партисипації ускладнюють різні фактори, такі як недостатня прозорість процесів ухвалення рішень, недостатність механізмів відповідальності за порушення прав громадськості, низький рівень обізнаності та довіри громадськості до владних структур та інші аспекти.

Тому, для поліпшення ситуації необхідно вдосконалювати механізми громадської участі, забезпечувати прозорість у процесах ухвалення рішень та залучення громадськості до них, підвищувати рівень свідомості та обізнаності громадськості стосовно механізмів впливу на управління, а також забезпечувати механізми відповідальності за порушення прав громадськості.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97#Text>.
3. Партисипація у стратегуванні розвитку громади. 2021. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/UA-UNDP-participation-in-strategic-planning-web.pdf>

4. Кодекс рекомендованих норм участі громадськості в процесі прийняття рішень. URL: <https://rm.coe.int/16802eeddb>.
5. Буковський Р. В. Сутність взаємодії з громадськістю у системі публічного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 21. С. 107–110. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/21_2021/18.pdf.
6. Гончарук Н., Пирогова Ю. Пріоритетні напрями вдосконалення управління людськими ресурсами у сфері публічної служби України. *Аспекти публічного управління*. 2020. № 6. С. 37–48.
7. Гринь Д. В. Інструменти удосконалення взаємодії між органами публічної влади та громадянами. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 10. С. 137–141. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2021/22.pdf.
8. Ігнатенко О. С. Громадянський контроль як інструмент впливу на процеси державного управління в сучасній Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 15-16. С. 158–161. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15-16_2020/28.pdf.
9. Кривокульська Н., Богач Ю. Аналіз форм участі громадськості у місцевому самоврядуванні. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30, № 4, 60-66
10. Ніколіна І.І., Мережко В.М. Теоретичні аспекти розбудови належного врядування на місцевому рівні. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. Т. 33 (72) № 6, 2023. С.133-137. URL: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2022.6/20>.
11. Гаєва Н. П. Правові засади участі об'єднань громадян у здійсненні громадського контролю. *Правові засади участі об'єднань громадян у здійсненні громадського контролю: Часопис Київського університету права*. 2019, №4. С. 81-86. URL: <https://cutt.ly/Svm1lTE>